

Vattenfall Vindkraft Sverige AB
Projekt Bruzaholm
169 92 Stockholm

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken (1998:808) till gruppstation för vindkraft vid Bruzaholm på fastigheterna Dödringshult 1:8, Kongseryd 1:12, 1:15, 1:16 och 1:17, Passamålen 1:3, Säldefall 1:4 samt Västra Ekås 1:7-1:12, 1:14 och 1:15 i Eksjö kommun

BESLUT

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen avslår Vattenfall Vindkraft Sverige AB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken (1998:808) till uppförande och drift av gruppstation för vindkraft på fastigheterna Dödringshult 1:8, Kongseryd 1:12, 1:15, 1:16 och 1:17, Passamålen 1:3, Säldefall 1:4 samt Västra Ekås 1:7-1:12, 1:14 och 1:15 i Eksjö kommun.

Miljöprövningsdelegationen godkänner den upprättade miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Samråd

Samrådsmöte med Länsstyrelsen i Jönköpings län, Eksjö kommun och Ydre kommun genomfördes den 16 december 2014. Samråd med övriga myndigheter hölls skriftligt. Samråd med de enskilda som har antagits vara särskilt berörda av verksamheten har skett genom samrådsmöte den 19 mars 2015. Inbjudan och samrådsunderlag skickades per post till berörda fastighetsägare och kända närboende. Allmänheten har informerats och bjudits in till samrådsmöte genom annonsering i tidningar. Länsstyrelsen i Jönköpings län har genom meddelande den 20 mars 2015 informerat om att den planerade verksamheten ingår bland de verksamheter som alltid ska antas medföra betydande miljöpåverkan.

Ärendets handläggning

Ansökan, med miljökonsekvensbeskrivning, har kungjorts i Smålands-Tidning och Vimmerby Tidning/Linköpings Tidning/Kinda-Posten. Handlingarna har hållits tillgängliga för allmänheten i enlighet med bestämmelserna i miljöbalken.

Miljöprövningsdelegationen har genomfört remissförfarande med Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen Östergötland, Kommunstyrelsen i Eksjö kommun, Samhällsbyggnadsnämnden i Eksjö kommun, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Trafikverket, Försvarmakten och Luftfartsverket.

Sökanden har tagit del av de remissvar som inkommit och vad som i övrigt har tillförts ärendet.

ANSÖKAN MED YRKANDEN, ÅTAGANDEN OCH FÖRSLAG TILL VILLKOR

Yrkanden

Vattenfall Vindkraft Sverige AB ansöker om tillstånd till uppförande och drift av en gruppstation för vindkraft med högst 25 vindkraftverk samt därtill hörande anläggningar och kringutrustning, inom det ansökansområdet och på de fastigheter som framgår av karta i bilaga 2 till yttrande daterat den 12 juni 2018 samt förteckning i bilaga 2 till ansökan.

Bolaget hemställer att miljöprövningsdelegationen

- bestämmer igångsättningstiden enligt 22 kap. 25 § 2 st. sista meningen miljöbalken till åtta år från lagakraftvunnet tillstånd varefter tillståndet ska anses förfallet i de delar verksamheten inte satts igång inom denna tid,
- bestämmer att tillståndet ska gälla i 40 år från det att det vunnit laga kraft,
- godkänner den bifogade miljökonsekvensbeskrivningen, samt
- förordnar att tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft.

Åtaganden

Vattenfall Vindkraft Sverige AB åtar sig följande.

Allmänt

- Den slutgiltiga utformningen och vägsträckningen kommer att beslutas i samråd med tillsynsmyndigheten.
- I första hand kommer befintliga vägar att nyttjas inom ansökansområdet och där dessa saknas eller där det inte är möjligt eller lönsamt att använda befintliga vägar kommer nya vägar att byggas.
- Lokalisering för anläggande av mötesplatser längs vägar bestäms vid detaljprojekteringen.
- Kablar för det interna elnätet kommer att vara isolerade och i huvudsak markförlagda.
- Separata bygglovsansökningar kommer göras för byggnader som kan behöva uppföras under byggfasen (t.ex. platskontor) samt övriga tillstånd som krävs i anknytning till dessa.
- Farligt avfall som uppstår omhändertas enligt gällande regler och rutiner. Alla kemikalier som används kommer att förtecknas i överensstämmelse med gällande bestämmelser om verksamhetsutövers egenkontroll.

Ljud

- Vindkraftsparken kommer att utformas så att den under driftsfasen inte beräknas alstra högre ljudnivåer än att ekvivalent ljudnivå utomhus vid kringliggande bostadshus fasader blir maximalt 40 dBA.
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd (FoHMFS 2014:13) om lågfrekvent ljud inomhus kommer att beräknas under arbetet med parkutformningen och vara en av de parametrar som redovisas för den slutliga utformningen.
- Det kommer att vara tekniskt möjligt att reglera ner ljudnivån på de vindkraftverk som byggs. Om så behöver ske görs det till priset av lägre elproduktion.

- När vindkraftverken installerats bedöms det ta någon tid innan all teknik justerats och fungerar som den ska. När så skett kommer källjudet att kontrolleras genom närfältsmätningar enligt gällande IEC-standard (IEC 61400-11) som även finns i en svensk version (SS-EN 61 400-11). Därefter kommer nya beräkningar göras som tillsynsmyndigheten får ta del av.
- Vid drift kontrolleras ljudnivån på samma sätt som ovan genom närfältsmätning och beräkning vid eventuell förändring av verksamheten om det inte är uppenbart att förändringen inte medför att ljudvillkoret överskrids. Kontroll sker också om det finns anledning att befara att något tekniskt fel som kan påverka ljudet inträffat. Det kan t.ex. bli aktuellt vid klagomål gällande ljud.
- Under byggfasen och under avvecklingstiden kommer Naturvårdsverket allmänna råd om buller från byggarbetsplatser (NFS 2004:15), eller motsvarande vid tidpunkten för gällande regelverk att tillämpas.
- Vattenfall kommer att ha riktad information till och dialog med närboende som bedöms kunna beröras av ekvivalenta ljudnivåer över 35 dBA. Information och kommunikation kommer ske såväl innan vindkraftverken byggs som under tiden fram till dess ljudet kontrollerats. Vid behov kommer dialog också att hållas under drifttiden.

Rörliga skuggor

- Verksamheten kommer att bedrivas så att faktisk exponering för rörliga skuggor vid kringliggande bostäder inte överskrider 8 timmar per år. När vindkraftverken upphandlats och totalhöjden och positionerna slutligt bestämts kommer nya beräkningar att genomföras. Om det bedöms finnas risk för att skuggpåverkan vid någon bostad kan komma att överskrida 8 timmar per år kommer utrustning för skuggautomatik att installeras på så många vindkraftverk som är nödvändigt för att skuggvillkoret ska kunna innehållas.
- Rotorbladen kommer att målas med färg som inte är högblank för att minska risk för störande reflexer.

Hydrologi

- Vid utformning och anläggande av vindkraftparken kommer identifierade känsliga områden och därtill hydrologiska värden inom ansökansområdet att skyddas. Detta görs genom att detaljprojektering sker i samråd med hydrologisk expertis med utgångspunkt i föreslagna rekommendationer i den hydrologiska utredningen eller likvärdiga skyddsåtgärder.
- De föreslagna hydrologiska hänsynspassagerna kommer att tjäna som planeringsunderlag vid val av slutgiltig layout- och vägutformning inom vindkraftparken i de fall infrastrukturpassager är nödvändiga över sådana områden.
- Inget arbete kommer ske invid Brokabovägens västra sida i nivå med myren för att minska risk för påverkan på Trangölamyren inom dess delavrinningsområde. En eventuell kabelförläggning eller breddning av vägen kommer att göras mot öster och med avrinningen mot myren i beaktning.
- Ingen terrängkörning utanför anläggningsytor sker i sumpskog eller våtmark på ej tjälad mark.
- Inom områden med viss hydrologisk sårbarhet kommer det inte att ske någon förvaring av t.ex. dieseltankar eller parkering av fordon över natten.

- Anläggning och förstärkning av vägar över vattendrag utförs i enlighet med gällande riktlinjer, för närvarande ”Miljöanpassade vattenpassager på skogsbilvägar – en handledning (för projektering och byggnation), Skogsstyrelsen, december 2013”.

Naturmiljö

- I samband med detaljprojektering kommer de ytor som kan komma att tas i anspråk inventeras tillsammans med expertis för att säkerställa att inga ingrepp sker i eventuellt okända naturvärden. En bedömning av objekt som kan omfattas av det generella biotopskyddet kommer att göras på dessa ytor. Vid behov kommer det inför byggnation ske utmärkning i fält av de naturvärdesobjekt som ska skyddas.
- Inga vägarbeten kommer att ske öster om Brokabovägen i höjd med biotopskyddsområdet för att undvika påverkan.
- Särskild hänsyn till det specifika naturvärdet krävs vid brukande av väg identifierad som restriktionspassage.
- I naturvärdesobjekt utpekade vid naturvärdesinventeringen kommer det inte att ske någon förvaring av t.ex. dieseltankar eller parkering av fordon över natten.
- Eventuella nya vägtrummor eller liknande kommer att anläggas så att vatten och vattenlevande djur fritt ska kunna passera.
- Avbaningsmassor nyttjas för återställning av tillfälligt nyttjade ytor och i större skärningar eller banker.
- Åtgärder vidtas som förhindrar slamtransport till naturliga vattendrag och sjöar. Exempel på åtgärder är att dagvattendiken från pågående byggnation inte ansluts till naturliga ytvatten. Vid passage av naturliga vattendrag kommer schaktning i vattendraget göras varsamt och vid risk för omfattande grumling kommer slamfallor anläggas nedströms arbetsområdet.
- Där anläggningsarbete kommer att ske intill naturvärdesobjekt utpekade vid naturvärdesinventeringen ska objektets gräns mot arbetsområdet märkas ut i terrängen under anläggningstiden

Kulturmiljö

- I samband med detaljprojektering kommer de ytor som kan komma att tas i anspråk inventeras tillsammans med expertis och i samråd med tillsynsmyndigheten för att säkerställa att inga ingrepp sker i kända och eventuellt okända kulturvärden. En bedömning av den verkliga utbredningen av fornlämningsområde samt eventuella objekt under mark kommer då att göras på dessa ytor.
- Särskilt tillstånd kommer inhämtas från Länsstyrelsen om behov föreligger av ingrepp i någon fornlämning. Länsstyrelsen kommer även att kontaktas om ingrepp planeras i en övrig kulturhistorisk lämning.
- Vid behov kommer det inför byggnation ske utmärkning i fält av de kulturvärdesobjekt som ska skyddas.
- För varje enskild restriktionspassage som avses tas i anspråk kommer individuella planer för åtgärder och hänsyn presenteras vid samråd med tillsynsmyndigheten.
- Om tidigare okända fornlämningar eller fornyfynd påträffas vid entreprenaden avbryts genast arbete vid platsen och Länsstyrelsen kontaktas.

- Vägarna som leder förbi Dödringshult, Västra Ekås och Kongseryd kommer inte att användas för vindkraftverkstransporter och kommer endast användas i undantagsfall.

Landskap

- Vattenfall åtar sig att reglera hinderbelysningen så att den stör så lite som möjligt inom ramen för kraven i Transportstyrelsens föreskrifter, t.ex. genom att dämpa belysningen delar av dygnet.
- Skyddsavstånd kommer att lämnas till kulturlämningar med höga värden inne i vindkraftparken både med syfte att undvika fysiska skador men också för att skydda upplevelsen och det pedagogiska värdet.
- Vindkraftverken ska ha neutral färg som minskar synbarheten. Utformningen ska vara enhetlig utan andra logotyper än vindkraftverkens ägares och eventuellt tillverkarens.

Friluftsliv

- Inför och under byggtid kommer regelbunden kommunikation ske med de jaktlag som är aktiva inom området.
- Innan byggnation påbörjas kommer Vattenfall att bjuda in berörda jaktlag till ett möte.

Hälsa och säkerhet

- De vindkraftverk som uppförs kommer att vara CE-märkta.
- Varningsskyltar för risk för fallande is kommer att sättas upp vid vindkraftverk och vid infartsvägar
- Avståndet mellan vindkraftverk och allmän väg kommer att vara minst totalhöjden på vindkraftverket, vilket avgörs av verkens totalhöjd i den slutgiltiga layoututformningen. Brokabovägen är en väg som får statligt bidrag och hanteras som en allmän väg inom ansökansområdet.
- Vindkraftverk kommer inte att lokaliseras närmare än 1 000 meter från befintliga bostäder.
- Inga vindkraftverk kommer att placeras inom 300 m från ett kalkningsobjekt (gällande kalkningssituationen vid tidpunkten för slutgiltig utformning), då en sådan skyddszon krävs ur flygsäkerhetssynpunkt. Närliggande vindkraftverk stängs av när kalkning sker.
- Om ingen skyddszon (300 m) runt Västresjön ansätts vid detaljprojektering kommer båtkalkning av sjön möjliggöras.
- Vattenfall kommer att göra riskbedömningar och ta fram erforderliga rutiner för anläggningsarbeten innan tillståndet tas i anspråk.
- Vattenfall kommer att samråda med räddningstjänsten avseende nödlägesrutiner och nödlägesprocedurer.

Fåglar

- Vattenfall kommer att undvika särskilt störande byggmoment under häckningsperioden för storlom, dvs. 15 april-31 augusti, inom 1 000 meter från närmaste del av Hemsjön, under förutsättning att lomhäckning konstateras under byggsäsongen.
- Vattenfall kommer att verka för att inte genomföra större anläggningsarbeten närmare än 200 meter från tjäderspelplatsens mittpunkt under tjädernas spelperiod mellan 15 februari och 15 juni,

- Vattenfall kommer att verka för att de viktigaste delarna av stoppområdet kring spelplatsen skyddas genom så kallat naturvårdsavtal.

Sökanden har föreslagit villkor för verksamheten.

SÖKANDENS BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN

Av ansökningshandlingarna och av vad sökanden i övrigt har angett framgår bland annat följande:

Lokalisering

Ansökansområdet ligger drygt nio kilometer nordost om Eksjö. Området består huvudsakligen av produktionsskog med inslag av våtmarker och mindre vattendrag. Skogarna har generellt relativt låga naturvärden, där de naturvärden som finns utgörs av enskilda naturvärdesobjekt. Bebyggelsen inom ansökansområdet och i dess närhet är spridd och består av permanent- och fritidshus samt mindre och större gårdar.

Ansökansområdet berörs inte av detaljplaner eller områdesbestämmelser. Ansökansområdet ligger huvudsakligen inom områden som pekats ut som lämpliga för vindkraft i översiktsplanen.

Det finns inga områden som är utpekade som riksintressen enligt 3 eller 4 kapitlet miljöbalken inom ansökansområdet. Det finns inte heller några naturreservat eller Natura 2000-områden inom ansökansområdet. Närliggande Trangölamyren är i sin helhet riksintresse för naturvård och dess norra del är även ett Natura 2000-område. Stuverydsväcken som ligger söder om ansökansområdet är ett naturreservat enligt 7 kap. miljöbalken, samt dess nedre del även är ett Natura 2000-område.

Nordost om ansökansområdet ligger ett område inom vilket vindkraftparken Grevekulla Ydre kommun planeras att anläggas. Vindkraftparken har ett lagakraftvunnet tillstånd men har ännu inte uppförts.

Beskrivning av verksamheten

Ansökan omfattar upp till 25 stycken vindkraftverk med en maximal totalhöjd av 240 meter. Ansökansområdet består av ett sammanhängande område på ungefär 13,3 km². Ansökan omfattar även anslutningsvägar, internt vägnät, uppställningsytor och andra ytor som kan komma att behöva nyttjas vid resning av vindkraftverk och drift och därtill det interna elnätet samt den infrastruktur som medföljer, t.ex. transformatorstationer och servicebyggnader inom parken.

Ansökansområdet är indelat i restriktionsområden och områden där vindkraftverk med tillhörande infrastruktur kan komma att placeras (*vindkraftområde*). Restriktionsområden beskrivs som antingen områden där inga vindkraftverk eller infrastruktur kommer att placeras (*stoppområde*) eller områden där för varje intresse beskriven hänsyn behöver tas för att det ska kunna tas i anspråk för infrastruktur men som undantas för vindkraftverksplaceringar (*vindkraftverksfria områden*).

Restriktionspassager innebär identifierade delsträckor längs med befintliga vägar där särskild uppmärksamhet krävs med avseende på ett intilliggande natur- eller kulturmiljövärde, så att detta värde respekteras om vägen ska nyttjas. Identifierade passager kommer därmed att vara aktuella, oavsett slutlig layout, så länge den befintliga vägen kommer att nyttjas i projektet. I de fall det finns alternativa vägar som ger upphov till mindre påverkan som kan nyttjas för transporter inom ansökansområdet kommer dessa att föredras. Ett stoppområde får dock endast passeras via en utpekad restriktionspassage.

Hänsynspassager med avseende på hydrologi har identifierats inom ramen för den hydrogeologiska utredningen. Dessa passager avser möjliga infrastrukturpassager över hydrologiskt känsliga områden. De inkluderar både befintliga vägar och förslag till nya passager.

Flexibla placeringar av vindkraftverken

För att den slutliga placeringen av vindkraftverk ska bli optimal måste det finnas utrymme för att ta hänsyn till närmare kunskap om förhållandena på platsen (något som erhålls först vid detaljprojekteringen), ny teknik, nya förhållanden etc. Det är därför nödvändigt med flexibilitet kring parkens layout. Ansökan avser alltså inte specifikt angivna positioner. Beskrivningen av verksamheten i ansökan och i den tekniska beskrivningen är alltså enbart konceptuell och utgår ifrån ett tänkbart tillvägagångssätt som kan komma att se annorlunda ut när slutligt val av vindkraftstyper gjorts och den slutliga layouten beslutats. Eftersom den tekniska utvecklingen går mycket snabbt framåt med effektivare verk som dyker upp på marknaden kommer det slutliga valet av verk göras först i samband med detaljprojektering och upphandling. Valet kommer sedan att styra den slutliga placeringen inom ansökansområdet, med de begränsningar som följer av antal ansökta verk (max 25 st), angiven totalhöjd (max 240 meter), restriktioner i användandet av ansökansområdet m.m.

I miljökonsekvensbeskrivningen presenteras två exempellayouter, A och B, för att visa hur två i dagsläget realistiska utföranden skulle kunna se ut. Exempellayout A avser 240 meter höga verk med 150 meters rotordiameter och omfattar totalt 23 vindkraftverk. Exempellayout B avser 210 meter höga verk med 130 meter rotordiameter och omfattar en park på totalt 25 vindkraftverk. Den slutliga utformningen kan dock se annorlunda ut. I och med tillämpning av stopp- och vindkraftverksfria områden kommer verksamhetens totala påverkan på omgivningen förbli densamma oavsett slutlig layout.

Med en omfattning som beskrivs av exempellayouterna kommer el motsvarande förbrukning för cirka 80 000 lägenheter produceras per år.

Inom ansökansområdet finns några områden med höga värden sett ur såväl naturvärdes synpunkt som ur hydrologisk synpunkt. Avgränsningen av ansökansområdet, såväl dess yttre gräns som gränserna för stopp- och vindkraftverksfria områden inom området, har gjorts bl.a. med beaktande av områden med natur- och hydrologiska värden. Exempel på värdefulla naturtypsobjekt som pekats ut som stoppområden är biotopskyddsområden, strandskyddsområden och objekt med naturvärdesklass 2. Områden med naturvärdesklass 3 eller 4 utgör vindkraftverksfria områden. De hydrologiska värdefulla områdena har delats in i hydrologiskt sårbara områden och områden med viss hydrologisk sårbarhet där de förra utgör stoppområden och de senare vindkraftverksfria områden.

Den slutliga utformningen inom ansökansområdet kommer även att styras av särskilda säkerhetsavstånd. De består av fallhöjd allmän väg, avstånd till bostad samt säkerhetsavstånd vid kalkning. Dessa säkerhetsavstånd kommer att utgöra vindkraftfria områden och har tagits i beaktande vid framtagande av vindkraftområdet. Avståndet till allmän väg bör vara minst totalhöjden på vindkraftverket, Brokabovägen är en väg som får statligt bidrag och behandlas därmed som en allmän väg inom ansökansområdet. Avstånd mellan vindkraftverkens placeringar och närmaste bostad kommer att vara minst 1 000 meter. När kalkning bedrivs krävs det ut flygsäkerhetssynpunkt en skyddszon runt kalkningsobjekten på 300 meter.

I mål M 4276-16 betonar Mark- och miljööverdomstolen vikten av att det ur ansökningshandlingarna *”går att bedöma alla de konsekvenser som verksamheten kan komma att ge upphov till vid olika alternativutformningar, såväl i fråga om ljud- och skuggnivåer som påverkan på mark och vatten samt den totala påverkan på skyddsvärda arter i området”*. Underlaget för Bruzaholms vindkraftpark uppfyller mer än väl de krav som kan ställas. Det finns stora skillnader i bedömningsunderlaget mellan Bruzaholms vindkraftpark och Kolvallens vindkraftpark. Mark- och miljödomstolens domslut avseende Kolvallen hindrar inte på något sätt att tillstånd meddelas till Bruzaholms vindkraftpark. Bland annat avser aktuell tillståndsansökan ett begränsat område, jämfört med ett vidsträckt område i Kolvallen med mångdubbelt fler antal vindkraftverk. Aktuell miljökonsekvensbeskrivning har befintliga intressen som utgångspunkt, jämfört med att miljökonsekvensbeskrivningen för Kolvallen utgick från presenterade exempellayouter. Frihetsgraden för verksplaceringarna är mindre i Bruzaholm. Alla intressen är beaktade och eventuella skyddsbehov finns beskrivna och det är lätt att se var verk inte kan och kan komma att placeras vid den slutliga utformningen. Det finns inte heller förslag på villkor som lämnar den slutliga prövningen av vindkraftverkens eller övriga anläggningars placering till tillsynsmyndigheten.

Anläggningsarbete

I första hand kommer det befintliga vägnätet att nyttjas men förstärkningsarbeten kommer behöva genomföras, liksom breddning och uträtning av kurvor. Nya vägar anläggs där det är motiverat av säkerhetsskäl eller ekonomiska skäl. I nuläget bedöms totalt ca 22 km vägsträcka beröras inom området i form av nydragning, breddning eller annan förstärkning. Det totala ytbehovet för varje vindkraftverk beror på slutligt val av verk men, förutom ytan för fundamentet, krävs också en uppställningsplats för bland annat kranar. Kablar för det interna elnätet kommer i huvudsak att förläggas i kabelschakt i mark, men även luftledning eller hängkabel kan bli aktuellt där markförläggning inte anses vara en lämplig lösning.

Buller

Ljudberäkningar har genomförts utifrån de två exempellayouterna. Beräkningarna visar att vindkraftverken kan uppföras utan att överskrida rättspraxis på högst 40 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostäder. Beräkningarna visar att ljudnivåerna inte heller överskrids om den tillståndsgivna men ännu inte byggda vindkraftparken vid Grevekulla i Ydre kommun, inkluderas. Även lågfrekvent ljud har beräknats för kringliggande bostäder och kommer inte att överskrida nivåer som tidigare ansetts godtagbara vid andra vindkraftparker. Eftersom 40 dBA alltid kommer vara begränsande kommer variationen i ljudbilden vara mycket liten, även med alternativa utformningar. Risken för kumulativt

överskridande av 40 dBA ses som obefintligt även med andra utföranden än exemplayouterna för Bruzaholm.

Rörliga skuggor

Vad avser rörliga skuggor från vindkraft finns idag inga fasta riktvärden för skuggtider vid kringliggande bostäder. Enligt förekommande praxis bör dock den teoretiska skuggtiden för störningskänslig bebyggelse inte överskrida åtta timmar per år. Utförda skuggberäkningar för de två exempellayouterna visar att det finns risk för överskridande vid vissa bostäder. Skuggberäkningar har också utförts för de två exempellayouterna för Bruzaholm tillsammans med Grevekullas planerade vindkraftverk. De vindkraftverk som beräknas ge upphov till faktiska skuggtider överstigande åtta timmar per dag kommer att vara utrustade med ett skuggdetektorsystem som automatiskt kan stänga av vindkraftverken tider då skuggor annars hade utgjort ett problem. Risken för kumulativt överskridande av åtta timmar/år ses därmed som obefintlig även med andra utföranden än i exempellayouterna.

Hydrogeologi

Markförhållandena i området bedöms vara lämpliga för en vindkraftpark enligt utförd hydrogeologisk utredning. Den hydrologiska utredningen har identifierat hydrologiskt sårbara områden och områden med viss hydrologisk sårbarhet. Dessa kommer att utgöra stopp- respektive vindkraftverksfria områden. Där lokala och eventuellt tillfälliga störningar skulle kunna uppstå i samband med byggnation minimeras den hydrologiska påverkan och skador undviks med hjälp av försiktighetsåtgärder som till exempel anläggning av väg med genomsläpplig vägbank och trummor alternativt väg utan diken.

Den hydrologiska utredningen har identifierat särskilda hydrologiska hänsynspassager, som avser möjliga och lämpliga passager över hydrologiskt känsliga områden i de fall det är nödvändigt. De inkluderar både befintliga vägar och förslag till nya passager. De föreslagna hänsynspassagerna kommer att tjäna som planeringsunderlag vid val av slutgiltig layout- och vägutformning inom vindkraftparken. Om andra passager än dessa i anslutning till identifierade värden blir aktuella kommer hänsyn tas efter samma principer. I den hydrogeologiska utredningen beskrivs rekommenderade skyddsåtgärder för respektive hänsynspassage. Alternativa vägar runt sådana områden kommer dock att nyttjas i första hand om det är möjligt.

De konsekvenser som bedöms kunna uppstå är främst kopplade till mindre våtmarker och begränsade områden inom ansökansområdet. Konsekvenserna på områden med höga naturvärden såsom Trangölamyren och Stuverydskäcken bedöms efter inarbetade skyddsåtgärder bli obetydliga.

Naturmiljö

Inom ansökansområdet finns inga naturvärdesobjekt av klass 1 eller klass 2, i enlighet med Svensk standard för naturvärdesinventering, bortsett från ett antal skyddsvärda träd. Dessa träd tillsammans med det biotopskyddsområde och de mindre strandskyddade områdena som finns inom ansökansområdet, kommer att utgöra stoppområden och skyddas från intrång. Majoriteten av identifierade objekt av naturvärdesklass 3 (främst ängs- och betesmarker samt park- och trädgårdsområden) kommer att utgöra vindkraftverksfria områden.

Exempellayouterna visar att det finns goda förutsättningar för att placera verk och vägar inom ansökansområdet utan att intrång är nödvändiga i och vid kända värdefulla naturvärdesobjekt, då dessa är relativt få och väl avgränsade. Den exakta påverkan som parken kommer att ha på naturvärden bedöms inte att bli större än vad som beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen, eftersom identifierade naturvärden är identifierade och skyddade.

Två restriktionspassager vid naturmiljövärde har identifierats. Hänsyn som generellt kommer att tas vid passage av naturvärden är bevarande av naturvärdet i sig och den aktuella biotopens karaktär. Objektet skyddas och ekologiska samband möjliggörs, för att därmed säkerställa att förutsättningarna för värdets bevarande bibehålls.

I samband med detaljprojektering kommer de ytor som kan komma att tas i anspråk inventeras för att säkerställa att inga ingrepp sker i eventuellt okända naturvärden.

Fåglar

Det finns generellt goda stammar av tjäder, orre och järpe i det undersökta området. Orre förekommer främst norr och öster om ansökansområdet, med en lokaliserad spelplats vid Trangölamyren. Spelplatsen för orre vid Trangölamyren ligger utanför ansökansområdet och således kommer inga fysiska intrång ske i samband med byggnation. Vindkraftsområdet kommer som närmast ca 500 meter från den identifierade platsen för orrspel, med Brokabovägen som en naturlig gräns mot de områden som är viktiga för orren.

Merparten av de rovfågelobservationer som gjorts rör sig om duvhök och ormvråk främst utanför, och då öster om ansökansområdet. Enligt genomförd fågelinventering 2014 kan det finnas någon boplats för ormvråk inom ansökansområdet

En kompletterande inventering visade att det med stor sannolikhet förekom häckning av storlom i Hemsjön sommaren 2017. Det kan inte uteslutas att lommarna rör sig mellan de båda sjöarna för att söka föda. Vindkraftsområde som är beläget mellan Hemsjön och Västre sjö utgår därför. Vad gäller vindkraftsområdet sydväst om Hemsjön kommer anläggningsarbeten i detta område inte ske under häckningsperioden. Lommarna söker med stor sannolikhet föda i de båda sjöarna ovan och rör sig därför inte mot sydväst där det saknas sjöar att fiska i.

Ansökansområdet har under projektets gång anpassats och hänsyn har tagits till inventeringsresultat. Området runt Trangölarna har tagits bort ut ansökansområdet med hänsyn till bland annat orre och tjäder, då området uppvisar fina våtmarksmiljöer som är skyddsvärda.

Fladdermöss

Vid genomförda fladdermusinventeringar påträffades totalt nio arter av fladdermöss, varav sex av dessa bedömdes förekomma som permanenta bestånd. De resterande tre arterna (stor fladdermus, gråskimlig fladdermus och trollfladdermus), bedöms vara tillfälliga och inte förekomma som reproducerande bestånd. Eftersom de förekommer sparsamt och tillfälligt vid området för vindkraftsparken görs bedömningen att samtliga av dessa tre arter utgör ett litet inslag i faunan vid området och borde således inte utgöra något hinder för en vindkraftutbyggnad. De arter som förekommer som permanenta

bestånd inom ansökansområdet, är allmänt förekommande arter som inte är särskilt krävande när det gäller livsmiljön. Flera arter anses dessutom vara "lågriskarter" i vindkraftsammanhang då det inte vistas på höga höjder. Inga särskilda skyddsåtgärder bedöms därför vara nödvändiga.

Den enda art som initialt bedömdes vara hotad var barbastell. Efter kompletterande inventeringar samt begränsning av ansökansområdet bedöms det inte föreligga någon risk för påverkan på barbastell då inga kolonier har kunnat konstateras inom eller i anslutning till ansökansområdet.

Kulturmiljö

Området där vindkraftverk eller dess infrastruktur placeras består till stora delar av utmarker med få och låga arkeologiska värden. Inom ansökansområdet finns koncentrationer av höga kulturvärden inom ett par områden. Dessa områden med många värdefulla objekt är i sin helhet av stort arkeologiskt och upplevelsemässigt värde, bland annat för att de kan misstänkas innehålla en eller flera medeltida ödegårdar.

För att skydda de värdefulla kulturmiljöerna och identifierade lämningarna har skadeförebyggande åtgärder vidtagits varvid samtliga objekt har bedömts att utgöra antingen stoppområden eller vindkraftverksfria områden. Där möjlighet till lättare transporter genom dessa områden anses viktigt och möjligt, utan att påtagligt skada lämningarna, har särskilda restriktionspassager pekats ut. För varje enskild restriktionspassage som avses tas i anspråk kommer individuella planer för åtgärder och hänsyn presenteras vid samråd med tillsynsmyndigheten.

I samband med detaljprojektering kommer de ytor som kan komma att tas i anspråk inventeras för att säkerställa att inga ingrepp sker i eventuellt okända kulturvärden. En bedömning av den verkliga utbredningen av fornlämningsområde samt eventuella objekt under mark kommer då att göras på dessa ytor. Vid behov kommer det inför byggnation ske utmärkning i fält av de kulturvärdesobjekt som ska skyddas.

För de ytor och platser som är önskvärda att tas i anspråk för vindkraftsanläggningen kommer det exakta läget för berörda fornlämningar och dess fornlämningsområden att kartläggas av arkeologisk expertis. Erforderliga tillstånd enligt kulturmiljölagen kommer i aktuella fall att sökas.

13 restriktionspassager för kulturmiljövärden har identifierats. Hänsyn vid passage av kulturvärden innebär att det identifierade objektet bevaras. I fall det gäller flera objekt ska helheten, dvs. säga sambandet mellan objekten, inte förstöras.

I de fall ett område med fornlämningar eller fornlämningsområde som inte pekats ut som stoppområde bedöms kunna vara av stor vikt för etablering av vindkraftverk eller infrastruktur kommer tillstånd, där detta krävs, för att kunna ta området i anspråk att sökas.

Landskapsbild

En vindkraftpark med vindkraftverk av den storlek och det antal ansökan omfattar kommer att påverka omgivningarna visuellt och synas från platser såväl inne i

ansökansområdet, som i dess närhet och på längre avstånd. Skogslandskapet i området för Bruzaholm vindkraftpark utgörs av produktionsskog och bedöms ha en relativt hög tålighet mot vindkraft. Topografin är varierande och landskapet är omväxlande stor- och småskaligt. Verken kommer också, av flygsäkerhetsskäl, att förses med hinderbelysning vilket medför ytterligare visuell påverkan.

Verken kommer att synas främst vid myrkanter, bredare vägar eller andra öppningar i terrängen. Över framförallt Trangölamyren är synligheten större och en handfull vindkraftverk kan komma att ses samtidigt.

Stor hänsyn har tagits till landskapsbilden vid ansökansområdets utformning. Bland annat lämnas skyddsavstånd till kulturlämningar med höga värden inne i vindkraftparken, inte bara med syfte att undvika fysiska skador på lämningen utan också för att skydda upplevelsen av de särskilt värdefulla objekten.

Hinderbelysningen kommer att regleras så att den stör så lite som möjligt inom ramen för kraven i Transportstyrelsens föreskrifter, t ex genom att dämpa belysningen delar av dygnet.

Inom tio km finns det två tillståndsgivna vindkraftparker. Cirka sju km nordväst om Bruzaholms ansökansområde ligger området för Lönhult/Brokafall vindkraftparker och cirka tre km nordväst om ansökansområdet ligger området för Grevekulla vindkraftpark. Grevekulla och Lönhults vindkraftparker synlighet och eventuella kumulativa effekter tillsammans med Bruzaholm har undersökts med hjälp av fotomontage. Den samlade bilden av kumulativa effekter är att de är mycket ringa eller obefintliga.

Friluftsliv

Ansökansområdet bedöms fortsatt kunna nyttjas för rekreation och friluftsliv. De allemansrättsliga möjligheterna att vistas i området kommer att begränsas under bygg- och avvecklingsfasen. Under drift finns inga sådana restriktioner därmed bedöms inte möjligheterna att nyttja skog och mark minskas.

Skurugata-Klinten är ett riksintresse för friluftsliv som ligger 2 – 3,5 km väster om ansökansområdet för Bruzaholm vindkraftpark. Enligt värdebeskrivning för riksintresset är det åtgärder i form av visuella element som stör landskapsbilden eller ljusalstrande verksamheter som stör upplevelsen, som påtagligt kan skada områdets värden. I fotomontage för fotopunkter vid Skuruhatt och Klinten framgår att vindkraftparken ligger bakom den träridå som omger utsiktspunkten. Sammantaget bedöms riksintresset Skurugata-Klintens värden inte påverkas av vindkraftparken. Vindkraftparken kommer att kunna skymtas bakom vegetationen från Skuruhatt men på ett så pass långt håll att parken inte dominerar synfältet.

Säkerhet

Av de olyckor som registrerats i samband med vindkraft dominerar arbetsplatsolyckor. För utomstående bedöms den mest påtagliga säkerhetsrisken under drifttiden vara isras och iskast till följd av nedisning. Risken för att någon ska träffas av is från rotorbladen är dock försumbar, framförallt i aktuellt område där förhållanden för att is överhuvudtaget ska kunna bildas på rotorbladen inträffar mycket sällan. Trots detta kommer ett flertal

försiktighetsåtgärder att vidtas för att ytterligare minimera risken. Vid ett eventuellt blixtnedslag i vindkraftverken finns ett system installerat för att förebygga skador på vindkraftverket. Av flygsäkerhet förses vindkraftverken och andra höga objekt med belysning för att varna luftfartyg som närmar sig. Bränder i vindkraftverk är relativt sällsynt och har främst resulterat i materiella skador på vindkraftverk. Vindkraftverken förses med utrustning för brandbekämpning i enlighet med gällande regelverk och standarder.

Kemiska produkter och avfall

De flesta kemikalier som förekommer i vindkraftverk utgörs av olika slags oljor. Därutöver används ett mindre antal kemikalier i underhållsarbetet. Det avfall som uppkommer under drift utgörs bland annat av spilloljor, oljefilter, oljebemängda trasor och lysrör. Farligt avfall som uppstår omhändertas enligt gällande regler och rutiner. Vanligtvis förvaras farligt avfall i s.k. miljöcontainrar på området men det kan även transporteras iväg för omhändertagande direkt. Saneringsutrustning som kan användas till att begränsa och stoppa spridning av mindre läckage som nått omkringliggande miljö finns tillgängligt i alla servicefordon.

Kontroll av verksamheten

Vattenfall har rutiner för att uppfylla de krav som ställs i miljöbalken och i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll. Det kommer under såväl byggfas som driftfas att finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för de frågor som gäller för verksamheten. Det finns också rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. hålls i gott skick och hur kontroll av villkorsefterlevnad ska ske.

Alternativ lokalisering

Möjliga projekteringsområden har inventerats för att identifiera lämpliga lokaliseringar för vindkraft i hela Sverige. Inventeringen har utgått från vindresursen som är den avgörande faktorn, men därutöver har de olika områdena också värderats utifrån motstående intressen, infrastruktur i området samt huruvida områdena finns med i de berörda kommunernas vindkraftsplaner eller översiktsplaner. Av alla områden som utretts för lokalisering av vindkraft kvarstår ett fåtal som uppfyller de kriterier som krävs för att en etablering ska framstå som möjlig. I miljökonsekvensbeskrivningen beskrivs två av de alternativt som har utretts, dels fyra områden i Uppvidinge kommun där totalt ca 120 vindkraftverk skulle kunna rymmas, dels Stenkullafors i Åsele kommun där det finns potential för ca 100 vindkraftverk. Av de tre studerade områdena bedöms Bruzaholm ha de bästa förutsättningarna för en vindkraftsanläggning, bland annat beroende på parametrarna vindtillgång, nätanslutning och övriga motstående intressen.

Nollalternativ

Det s.k. nollalternativet ska redovisa konsekvenserna av att projektet inte kommer till stånd. Det innebär att samtliga bedömda konsekvenser, både positiva och negativa, till följd av projektet kommer att utebli. Nollalternativet innebär att inga vindkraftverk uppförs i området och att en plats med högt vindenergiinnehåll och goda vindbruksförutsättningar inte används till vindkraft. Den beräknade tillförseln av cirka 400 GWh/år förnybar el till Eksjö kommun uteblir. Nollalternativet innebär också bland annat att

ljudnivån i kringliggande bostäder, område och natur förblir densamma som idag samt att inga rörliga skuggor uppkommer.

YTTRANDEN

I inkomna yttranden i ärendet har sammanfattningsvis följande anförts med anledning av Vattenfall Vindkraft Sverige AB:s ansökan.

Försvarsmakten har inget att erinra om en vindkraftsetablering inom redovisat område. Yttrandet gäller endast angivet område och höjd. Flyttas området i någon riktning mer än 30 meter alternativt om totalhöjden ändras måste Försvarsmakten få en ny remiss.

Trafikverket framför att avståndet till statlig väg ska motsvara minst vindkraftverkens totalhöjd. Av säkerhetsskäl bör dessa avståndsregler även tillämpas på kommunala och enskilda vägar. Hänsyn bör även tas till risken för så kallade iskast. Det bör säkerställas att det inte finns någon risk för iskast mot allmän väg eller järnvägsanläggning. Detta kan ske genom tekniska åtgärder på vindkraftverket eller att verket placeras utanför riskavståndet, enligt beräkningsmodell som Elforsk rekommenderar i rapporten ”*Svenska erfarenheter av vindkraft i kallt klimat- nedisning, iskast och avisning*”. Det saknas placering för samtliga vindkraftverk. Trafikverket kan därför inte ta ställning till om vindkraftverkens placering uppfyller dessa krav. Under förutsättning att samtliga vindkraftverk placeras i enlighet med kraven har Trafikverket inga synpunkter på att tillstånd erhålls. Transporter av vindkraftverk har stor påverkan på vägnätet. Det behövs därför en transportplan med beskrivning av vilka vägar som kommer att användas vid transporter av vindkraftverk.

Länsstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker att tillstånd beviljas. Länsstyrelsen avstyrker dock tre föreslagna verksplaceringar som kommer i konflikt med fågellivet söder om verk A10/B12 samt det vindkraftområde som ligger sydväst om Hemsjön som innehåller två verksplaceringar. Länsstyrelsen avstyrker dessa placeringar på grund av närhet till tjaderspelsplats samt häckande storlom i Hemsjön.

Avstängningsvillkor för att skydda fladdermöss behövs med hänvisning till försiktighetsprincipen. Även om fladdermusinventeringen inte visar på anmärkningsvärd stor aktivitet av så kallade högriskarter kan en stor vindkraftpark som Bruzaholm ha en negativ påverkan för vissa arter.

Länsstyrelsen har i ett separat yttrande framfört att de arkeologiska utredningarna utgör ett tillräckligt underlag för bolagets fortsatta planering av vindkraftparken.

Kommunstyrelsen i Eksjö kommun framför bland annat följande. Ytor som ska tas i anspråk vid detaljprojektering ska inventeras tillsammans med expertis för att säkerställa att inga ingrepp sker i eventuella okända naturvärden. Oavsett vilken typ av vindkraftverk som väljs ska ljudnivån kunna regleras ned för att klara begränsningsvärde på 40 dBA och riktvärde för lågfrekvent ljud 31,5–200 Hz inomhus, det ska finnas marginal för att kunna reglera ljudnivåerna så att de kan innehållas såväl utomhus som inomhus. Arbetets ska stoppas om ett okänd kulturhistoriskt fynd påträffas och kontakt tas med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet. Förebyggande skyddsåtgärder för hantering och förvaring av oljor,

kemikalier och farligt avfall ska fortlöpande utredas. Det bör regleras via en lantmäteriförrättning att bostadshuset som finns vid Svenstorp inte ska användas till bostad.

Kommunfullmäktige i Eksjö kommun tillstyrker ansökan enligt 16 kap. 4 § miljöbalken.

Nätverket Skydda Skogen vid Bruzaholm motsätter sig etablering av vindkraftpark Bruzaholm. Nätverket yrkar bland annat att tillstånd inte ska medges till den ansökta verksamheten, att en fullständig ansökan först ska visas och att en beskrivning av de exakta koordinaterna för vindkraftverkens placering, typ och höjd redovisas samt att miljökonsekvensbeskrivningen inte ska godkännas. Nätverket anser att boxmodellen ska förklaras otillräcklig som grund för prövning av tillståndsansökan. Den slutliga placeringen samt antalet verk, liksom typ av vindkraftverk, kommer att ha en väsentlig betydelse för vilka störningar som uppstår hos lokalbefolkningen. Även huruvida vilken omfattning t ex miljö, fåglar och djur kommer att påverkas. Ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen ger inte ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma alla de konsekvenser som verksamheten vid olika alternativutformningar ger upphov till. Det går därför inte att avgöra om verksamhetens lokalisering är lämplig utifrån kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken. Projektet är inte förenligt med Eksjö kommuns antagna vindbruksplan, bland annat eftersom delar av ansökansområdet ligger inom område som enligt vindbruksplanen endast tillåter byggande av medelstora verk. Det finns ett mycket stort lokalt motstånd mot vindkraftsprojektet. Nätverket har samlat in namnunderskrifter mot vindkraftpark Bruzaholm och 238 personer har undertecknat protesten. Inom en 2 km bred zon kring ansökansområdet finns 46 st permanentboende fastighetsägare varav endast 9 st inte har undertecknat protesten. Trafikverkets krav på säkerhetsavstånd till vägar utesluter byggande av vindkraftpark Bruzaholm. Det finns brister i ansökan när det gäller fågelinventeringar, florainventeringar, bullerberäkningar och fotomontage. Florainventeringen nämner inte de fridlysta orkidéarter som finns längs vägen. Antagande i bullerberäkningar är fel vilket leder till för lågt beräknade ljudnivåer vid många bostäder. Nätverket har låtit utföra egna inventeringar, fotomontage och bullerutredningar. Fågelinventeringen har bland annat visat att det finns spelplatser för tjäder och orre i området.

Peter Stubbe Teglbjaerg protesterar mot vindkraftpark Bruzaholm. Med hänsyn till omfattningen av vindkraftparken och omgivningens naturvärden ger ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen inte tillräckligt underlag för att bedöma alla konsekvenser som verksamheten vid olika alternativutformningar ger upphov till. Det går inte att avgöra om verksamhetens lokalisering är lämplig utifrån kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken. Vindkraftverken är så stora att de borde uppfattas som enskilda miljöfarliga verksamheter. Fågelinventeringen är inaktuell, ofullständig och ytlig. Florainventeringarna nämner inte de fridlysta växterna, orkidéer, som finns längs vägarna. Bullerutredningar innehåller felaktiga antagande vilket leder till lågt beräknade ljudnivåer vid många bostäder. Landskapsanalysen är fel och utgår från lägre vindkraftverk på 150 meter höjd. Ansökan är baserad på boxmodell vilket är oacceptabelt. Den slutliga placeringen av verken samt dess antal och typ kommer att ha väsentlig betydelse för vilka störningar som uppstår. Både hos lokalbefolkningen och hur miljön, fåglar, djur- och väger kommer att påverkas. Brandberedskap och evakueringsplaner är inte tillräckligt beskrivna. Säkerhetsavståndet till allmän och enskilda vägar respekteras inte. Ansökan respekterar inte Eksjö kommuns vindbruksplan.

Helge Lindell anser att ansökan ska avslås. Han ifrågasätter lokaliseringen av vindkraft inom ett område som är utpekad som ett stort opåverkat naturområde. Området är inte av riksintresse för vindkraft. Normal livslängd för vindkraftverk är 12-15 år. Stuverydsväcken är känslig för de ingrepp som planeras i naturen. Ansökan tar inte upp risker med påverkan från lakvatten på vattendragen.

Anne Elisabeth Lendorf har lämnat synpunkter om buller och rörliga skuggor, samt att solenergianläggningar bör användas i stället för vindkraftverk.

Adriana och Martin Grubb framför oro för utvecklingen i den tidigare övergivna byn Kongseryd om vindkraftparken blir verkligen. De har satsat på att rusta upp ett av husen i byn, vilket de inte skulle ha gjort om de känt till planerna för vindkraftparken.

David Stubbe Teglbjaerg och Lisbeth Riber framför att projektet medför stor skada i ett stort orört område med ett unikt djur- och fågelliv. Det är svårt att förstå hur tillstånd kan ges till vindkraftverk när man inte känner till den exakta placeringen, och därmed vilken skada det medför på djurlivet. Buller, skuggor och blinkande ljus kommer vara förödande. Det är osäkert om beräkningar är gjorda på rättvisande underlag.

Mattias och Therese Gruselius Frid anser att 1 000 meter från vindkraftverk till husfasad är för lite för dessa stora verk. Inga tidigare så stora landbaserade vindkraftverk finns idag byggda i Sverige. Det finns ett rikt djurliv i området och ett Natura 2000-området. Det finns en stor tjäderspelplats centralt i området. Då de exakta placeringarna för verken inte anges går det inte att lita på bullerutredningarna. Bullret kommer att vara påtagligt på deras fastighet och de kommer att se alla verken från sin uteplats. Enligt beräkningar i ansökan ligger deras fastighet på maximalt tillåtet värde för både buller och skuggor.

Bengt Ivar Rickard Södergren anser att ett antal planerade vindkraftverk ska uteslutas på grund av förekomst av kultur- och naturmiljövärde, blanda annat vid torpen Norrhemmet, Smedstorp, Berghemmet med flera platser. Det finns ett stort antal fornminnen inom ansökningsområdet. Det finns ett rikt fågelliv i området. Utsikten från Skuruhatt måste säkras i alla riktningar även i östlig riktning.

Ola Lager, Gunvor Gentschein, Jens Collste Lager, Johanna Eke och Kristian Eke motsätter sig vindkraftpark Bruzaholm. Området har höga naturvärden och naturturismen ökar i området. Området har ett rikt djur- och fågelliv och hyser fridlysta orkidéarter. Vindkraftparken kommer att orsaka kraftiga infrastrukturintrång samt buller, blinkningar och skuggor.

Anders Tullberg anser att området är helt olämpligt för vindkraft och att ansökan bör avslås. Området är inte ett riksintresse för vindbruk och är utpekad som ett "stort, tyst och ostört område" vilket är skäl att avslå ansökan. De exakta koordinaterna för vindkraftverken har inte redovisats. Konsekvenserna för djur- och växtliv, människor och hydrologiska förhållanden kan därför inte bedömas. Amplitudmodulerat buller kommer att höja den maximala bullernivån. Det finns ett starkt motstånd inom ortsbefolkningen mot vindkraftparken. Fågelinventeringen är inaktuell och ofullständig, det finns bl a en stor tjäderspelplats mitt i området.

Linnea och Sven Lindgren protesterar mot planerna på vindkraftpark Bruzaholm. Stora skogsområden kommer skövlas utan hänsyn till viktiga naturresurser som skog, djurliv och växter. Projektet håller sig inte till Eksjöns gällande vindbruksplan, verken är högre än 150 meter, och man vet inte exakt var verken ska vara.

Sven Erik Forsell och Britt Forsell Pirozzi motsätter sig att vindkraftparken uppförs. De skulle bli en av de närmaste grannarna till vindkraftparken om den uppfördes. Området hyser höga naturvärden med många arter av fåglar och fladdermöss samt en speciell flora. Området är unik när det gäller frånvaron av störande bakgrundsbrus i form av ljus och ljud nattetid.

Tine Teglbaerg protesterar mot vindkraftsprojektet vid Bruzaholm. Vindkraftverken medför skador på fågel- och djurlivet. Buller och blinkande ljus påverkar människor och djur negativt.

Ingrid och Rolf Bjugård protesterar mot tillståndsansökan. Natur och djurliv kommer att förstöras av stora breda vägar och fundament. Vindkraftverken kommer att orsaka störningar med buller, skuggor och blinkande ljus nära bostäder. Värdet på fastigheten kommer att minska med minst 30 %.

Anne Pihl Jensen och Jörgen Maltbaek motsätter sig att vindkraftparken uppförs. Närboende kommer att störas och hälsan kommer att påverkans negativt om vindkraftparken uppförs. Lugnet och tystnaden som finns i Nödjuhult kommer att förstöras.

Lars Stubbe Teglbaerg protesterar mot planerna på vindkraftpark Bruzaholm. Vindkraftparken kommer ha en förödande effekt på ett unikt landskap. Beräkningarna av visuella och ljudmässiga störningar är ofullständiga och oprecisa. Inventeringen av naturvärden är ofullständig.

Mildred Jansson protesterar mot vindkraftpark Bruzaholm och anser att tillståndsansökan ska avslås. Fotomontagen är missvisande. Påverkan på naturen med djur, fåglar och övriga arter kommer att bli ödesdiger. Projektet överensstämmer inte med kommunens vindbruksplan där man utgår från 150 meter höga verk.

Lars Teglbaerg motsätter sig uppförandet av vindkraftverk i området kring Bruzaholm. Deras hus vid Passamålen kan komma att ligga ca en km från vindkraftverken. De kommer att kunna höra ett konstant buller och se många av vindkraftverken från huset. Vindkraftverken kommer att bli dominerande i området med dess belysning på natten, buller och skuggor. Vindkraftparken kommer att innebära en stor förändring av hela området.

Peter Jansson motsätter sig byggandet av vindkraftpark Bruzaholm och anser att ansökan ska avslås. Vindkraftverken innebär en stor risk för att fåglar, djur, fladdermöss och insekter att bli störda och skadade. Orkidéer av arten nattviol och jungfru Marie nycklar kommer att försvinna vid breddning av vägar. Vindkraftparken kommer innebära stor

störning för närboende med buller, ödeläggelse av natur och störande hinderbelysning. Avstånd på 1 000 meter är inte tillräckligt för så pass höga verk.

Ann-Charlotte Edlund protesterar mot ansökan om vindkraftpark Bruzaholm och anser att ansökan ska avslås. Vindkraftparken kommer att innebära försämringar för djur, natur, skog, miljö och friluftsliv. Området är mycket rikt på djurliv. Två fridlysta orkidéarter, nattviol och fläcknycklar, finns på många platser i ansökningsområdet längs skogsbilvägar. Miljökonsekvensbeskrivningen nämner inte dessa växter. Ljud från vindkraftverken kommer att upplevas som störande. Den visuella effekten inklusive rörliga skuggor och flimmer från vindkraftverken förstärker störningsupplevelsen. Vindkraftparken kommer innebära försämrade säkerhet med bland annat risk för iskast. Med hänsyn till omfattningen av den aktuella vindkraftparken och omgivningens naturvärden ger ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen inte ett tillräckligt underlag. Eftersom vindkraftverkens placering inte anges går det inte att avgöra hur spelplatserna för tjäder och orre påverkas, om häckningsplatser försvinner och om skyddade växter förstörs. Man vet inte heller hur allvarliga störningar av buller, skuggor och blinkande ljus blir. För att kunna bedöma alla konsekvenser som verksamheten medför vid olika alternativ kommer det att krävas att koordinater presenteras. Annars kan inte lämpligheten utifrån kraven i kap. 2 miljöbalken bedömas. Det finns flera brister i miljökonsekvensbeskrivningen, bland annat när det gäller landskapsanalys, bullerutredning, säkerhetsfrågor och fridlysta växter.

Barbara Teglbjaerg anser att mycket talar emot vindkraftsprojekt Bruzaholm, bland annat tveksam ekonomi och förstörelse av miljön. Området har mycket att erbjuda inom kultur, historia och natur. Anläggning av vindkraftparken skulle förstöra ett unikt naturområde med höga vindkraftverk, buller, visuella störningar och blinkande varningsljus.

Bengt Södergren, Sofia Södergren och Hanna H Eriksson anser att ansökan skapar stor osäkerhet för angränsande fastigheter när det gäller ansökningsområdets omfattning och positionsangivelser för vindkraftverk. Detta påverkar bland annat avtal om markarrende. Etablering av vindkraftverk är till position och läge fritt, marken intill andra angränsande fastigheter kan användas utan säkerhetsavstånd till bostäder, djurliv och allemansrättens begränsningar i dessa fastigheter. Det bör även finnas stoppområde för vindkraft vid ansökningsområdets yttre gränser vid Norrhemmet, Berghemmet, Johannesberg, Västra Lund med flera platser. De har även bifogat ett dokument med tolv argument mot vindkraft i allmänhet och nio argument mot vindkraft i Eksjö kommun.

Karin Lasborg anser att många fakta talar för att tillståndsansökan för vindkraftpark Bruzaholm ska avslås. Landbaserad vindkraft förstör boendes närmiljö med buller, rörliga skuggor och blinkande varningsljus. Projektet har mött mycket motstånd från lokalbefolkningen. Vindkraft orsakar en förfulning av landskapet och förstör levnadsvillkoren för människor, fåglar och djur, medför en negativ påverkan på turism, skapar inga varaktiga arbetstillfällen samt kan skada vattenmiljön, särskilt med risk för skador på Trangölamyren och Stuverysbäcken.

Angelika Siegel och Gerhard Rothmann, Kennet och Karin Gustavsson, Therese och Mikael Pihlt, Pär och Åsa Gladh, Stine Plenov och Jacob Lundquist, Anne och Frank Buse motsätter sig vindkraftparken Bruzaholm. Projektet skulle medföra katastrofala

konsekvenser för människor och djur i ett stort område. Eftersom boxmodellen används i ansökan vet man inte exakt var vindkraftverken ska byggas. Det går inte att bedöma alla konsekvenser för boende, djurliv och skyddade växter. Amplitud modulerat buller och risk för iskast skulle leda till allvarliga konsekvenser för friluftslivet. Allemansrätten förloras sitt värde i området och skogens kulturmiljö och sociala värden försvinner. Projektet skulle ha negativ inverkan på landsbygdens framtid när det gäller avflyttning och minskade fastighetspriser.

Jörgen Fransson, Tommy Asp, Micaela Notini, m.fl. i och nära Nödjuhult protesterar mot vindkraftparken och har i likalydande yttranden framfört bland annat följande. Vindbruksparken ligger huvudsakligen inom ett större opåverkat område som bör skyddas från exploatering enligt 3 kap. 2 § miljöbalken. Området består av gammal och varierad skog med ett rikt djur- och fågelliv. Området är så känsligt för ingrepp att vindkraftpark Bruzaholm inte kan genomföras. Stora vindkraftverk får stora konsekvenser för människors närmiljö, genom påverkan av buller, fladdrande skuggor och högintensivt blinkande ljus. Friden och tystnaden kommer att förstöras. Bullerberäkningarna är felaktiga och ljudnivåer har beräknats för lågt vid många bostäder.

Sten Edlund protesterar mot ansökan om vindkraftpark Bruzaholm. Avstånd på 1 000 meter mellan bebyggelse och vindkraftverk är för kort. Närboende kommer att störas av buller, skuggor och det högintensiva blinkande ljuset. Det saknas koordinater för vindkraftverken i tillståndsansökan. Landskapsanalysen är inte trovärdig då den förutsätter en maxhöjd på 150 meter för verken och inte 240 meter som ansökan avser. Det finns spelplatser för orre och tjäder samt det rör sig tranor i området. Det finns fridlysta växtarter på många platser i området. Möjligheten att röra sig i området kommer starkt att begränsas av verken samt den risk det medför genom bland annat av iskast.

Göran Magell och Katarina Åhström framför att ansökan och underlag visar på stora brister vilket bör leda till avslag eller komplettering. Det är olämpligt med så höga vindkraftverk som 240 meter i detta område. Enligt Eksjö kommuns vindbruksplan är området klassificerat som ett område möjligt för 150 meter höga vindkraftverk, det är också det som landskapsanalysen i ansökan utgår ifrån. Det saknas en djupare och mer noggrann analys om djur- och växtlivet i området. Bullerberäkningarna är alltför positiva.

Helena Leander och Mikael Sjökvist framför att ansökningsområdet inte är ett riksintresse för vindkraft, det finns således andra områden som är mer lämpade för vindkraft. I området finns ett rikt djur- och fågelliv. Det är ett stort sammanhängande skogsområde med mycket våtmarker och därmed en utmärkt plats för många djur- och fågelarter. Det förekommer kungsörn i området och storlom häckar i Hemsjön. Utförda fågelinventeringar har missat flera relevanta fågelarter. För boende i området har skogen och miljön en stor betydelse när det gäller avkoppling, fritid, jakt och naturliv. Om området tillåts exploateras kommer det för lång tid vara förstört och förlora sitt värde som ett stort tyst naturområde.

Sven och Lotta Sjökvist motsätter sig planerna på vindkraftpark Bruzaholm. Det finns ett mycket stort lokalt motstånd mot vindkraftparken. Flera vindkraftparker har fått tillstånd att byggas runt om i närområdet, och frågan är vad som kommer finnas kvar för människor och djur om även detta område bebyggs med vindkraft. Området är ett stort

sammanhängande område av skog och våtmarker som är tyst och orört, vilket är ovanligt i södra Sverige. Området är inte utpekade som riksintresse för vindkraft, det finns därmed andra områden som är mer lämpade för vindkraft och som bör prioriteras i första hand.

Lis och Per Buschbeck protesterar mot vindkraftspark Bruzaholm. Vindkraftsparken ligger inom ett större opåverkat område som bör skyddas från exploatering. Det finns ett rikt fågelliv i området med bland annat en stor tjäderspelplats samt stor förekomst av orre och järpe. Genomförd fågelinventering kunde inte visa flera av de fågelarter som finns i området, inventeringen är ofullständig och ytlig. Den rödlistade fladdermusarten barbastell finns i flera kolonier nära området och riskerar att försvinna om vindkraftsparken byggs. Vindkraftverken kommer att få stora konsekvenser för människors närmiljö med buller, fladdrande skuggor och högintensivt blinkande ljus. Bullerstörningar har beräknats för lågt. Det saknas redovisning när det gäller risker för brand i vindkraftverken.

Karin Klintbäck motsätter sig vindkraftspark Bruzaholm. Området är unikt i södra Sverige med sin tystnad och en kolsvart himmel där alla stjärnor syns. Området hyser fladdermöss och häckande lompar i Hemsjön. En vindkraftspark i området skulle ödelägga en unik natur.

Niels Bruun-Rasmussen protesterar mot planerna på en vindkraftsanläggning, bland annat på grund av påverkan från verksamheten för närboende med buller, hinderbelysning och skuggor samt påverkan på områdets djur- och växtliv.

Kirstine Stubbe Teglbjaerg motsätter sig vindkraftspark Bruzaholm och framför oro för vilka konsekvenser verksamheten kommer att medföra för människor, djur, fågelliv och växter i området. Verksamheten innebär skuggor, buller och högintensivt blinkande ljus kanske bara 1 km från huset. Det finns risk att verksamheten påverkar den stora tjäderspelplatsen i området, storlom som häckar i Hemsjön och fladdermöss i området. Det saknas redogörelser för hur brand kommer att hanteras med evakuering och släckning av brand i ett område där mobiltelefonfäckning är otillräcklig och saknas på vissa ställen.

Johanne Kristensen protesterar mot ansökan om vindkraftsprojekt Bruzaholm. Vattenfall har inte kallat till ett reellt samråd. Yttranden mot projektet har inte tagits på allvar. Det finns ett stort lokalt motstånd mot projektet. Miljökonsekvensbeskrivningen är otillräcklig och till stora delar felaktig. Landskapsbildsanalysen är inte trovärdig då den baseras på lägre vindkraftverk. Det finns även brister när det gäller fågelinventeringar, fladdermusinventeringar, florainventeringar samt hydrologiska utredningar.

Anette och Göran Boström framför att tystnaden i området är viktig för avkoppling och att tystnad är bland det viktigaste med att bo på landet. Buller från vindkraftverken kommer troligen att vara irriterande, särskilt med tanke på att de riskerar att bli nästan omringade på grund av planer på vindkraft även vid Grevekulla. Belysningen på vindkraftverken kommer att störa upplevelsen av stjärnhimlen. Djurlivet kommer att störas. Man ser ofta kungsörn flyga förbi och det finns en hel del fladdermöss i området. Områdets värde för friluftsliv och turism kommer att minska. Det finns även risk för brand i vindkraftverken.

Anders Frid anser att boxmodellen innebär en stor ovisshet och att markägarna inte kan planera sin framtid. Skogen används flitigt av jägare och det finns risk att det inte kommer att gå att utföra sina fritidsaktiviteter om iskast och buller förstör jakten. Skyddsavstånd på 1 000 meter till bostäder är för litet för 240 meter höga vindkraftverk. Bullret kommer att bli påtagligt för alla som vistas eller bor i området. Eftersom de exakta koordinaterna inte är angivna kan de buller- och skuggberäkningar som är gjorda inte tas på allvar.

Jakob Thomsen framför att samrådsunderlaget var bristfälligt på grund av att det inte innehöll den kulturhistoriska förstudien. Underlaget uppfyller inte miljöbalkens krav.

Camilla Stubbe Teglbjaerg protesterar mot tillståndsansökan för vindkraftpark Bruzaholm. Miljökonsekvensbeskrivningen är bristfällig på en rad punkter vilket gör det omöjligt att bedöma konsekvenserna av att uppföra vindkraftparken. Det finns brister i fågelinventeringen, bland annat saknas uppgifter om en stor tjäderspelplats, häckning av storlom i Hemsjön och regelbunden förekomst av kungsörn. Det finns fridlysta orkidéer i området både längs vägar och i våtmarker, dessa nämns inte i miljökonsekvensbeskrivningen. Bullerberäkningarna är felaktiga och ljudnivån är beräknat för lågt för flera bostäder. Beräkningarna kan därför inte användas som underlag för att bedöma hur stor störningen kommer att bli för närboende. Landskapsanalysen baseras på vindkraftverk som är 150 meter höga och ger därmed inte en rättvisande bild över hur vindkraftverken kommer att påverka landskapet. De exakta koordinaterna för vindkraftverken har inte angetts. Utan en exakt lokalisering är det inte möjligt att avgöra i vilken grad närboende kommer att påverkas av buller, skuggor och hinderbelysning. Ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen ger inte tillräckligt underlag för att bedöma alla konsekvenser av etableringen av vindkraft kommer i området. Det är därför inte möjligt att avgöra om lokaliseringen är lämplig enligt kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken. Projektet stämmer inte överens med Eksjö kommuns vindbruksplan.

Linda Tønnesen och Brian Buhr protesterar mot vindkraftparken. Vindkraftparken planeras inom ett större opåverkat område som bör skyddas för exploatering enligt 3 kap. 2 § miljöbalken. I området finns gammal och varierad skog med ett rikt djur- och fågelliv. Verksamheten kommer att orsaka störningar genom buller, skuggor och högintensivt blinkande ljus. Bullerstörningarna har beräknats för lågt och resulterat i felaktiga lågt beräknade ljudnivåer vid många bostäder. Risk för brand i vindkraftverk samt brandberedskap och evakueringsplaner beskrivs inte tillräckligt väl i ansökan.

Sofia Södergren anser att tillståndsansökan bör avslås. Antagande i bullerutredningarna är felaktiga. Bullerstörningar har beräknats för lågt, vilket leder till felaktiga beräknade ljudnivåer vid många bostäder.

BirdLife Sverige anser att en betydande negativ påverkan på tjädernas bevarandestatus från den planerade vindkraftparken inte kan uteslutas med tanke på den aktuella tjäderspelplatsen inom ansökansområdet.

BÅ Fransson protesterar mot vindkraftparken och den vindmätningmast som planeras.

SÖKANDENS BEMÖTANDE

Vattenfall Vindkraft Sverige AB har sammanfattningsvis framfört följande med anledning av inkomna yttranden i ärendet.

Ingen av myndigheterna avstyrker ansökan eller har några närmare invändningar mot miljökonsekvensbeskrivningens innehåll.

Fåglar

Länsstyrelsen lyfter fram att det förekommer storlomshäckningar i Hemsjön och hänvisar till rekommendationer i Naturvårdsverkets uppdaterade syntesrapport om en skyddszon på en kilometer mellan vindkraftsverksposition och vatten där lom häckar samt att det bör hållas fri flygväg mellan häcknings- och fiskevatten.

Inför kompletteringen av ansökan genomfördes en ytterligare analys över verksamhetens påverkan på lommen. Av rapporten framgår att avståndet mellan sjön och närmaste vindkraftområde om 600 meter bedöms som tillräckligt. I detta fall är det inte kollisionensrisken som är viktig utan påverkan på själva häckningsplatsen.

Hemsjön är påverkad av olika mänskliga aktiviteter, bl.a. badplats och bebyggelse. Området mellan sjön och planerade turbiner består till stor del av skog. Därutöver framgår av områdesbestämmelser antagna av kommunen att området på östra sidan av sjön ska kunna bebyggas för fritidsändamål. Mot bakgrund av detta är det inte motiverat med ett absolut skyddsavstånd från sjön om 1 000 meter. I första hand bör området sydväst om Hemsjön kvarstå som vindkraftområde. Inom den del av ansökansområdet som ligger närmare än 1 000 meter från Hemsjön, kommer dock särskilt störande byggmoment att undvikas under storlommens häckningsperiod, dvs. 15 april-31 augusti, under förutsättning att lomhäckning konstateras under aktuell säsong. Vattenfall kommer att följa upp eventuell påverkan på storlommarna i Hemsjön genom ett kontrollprogram.

I andra hand, om miljöprövningsdelegationen inte instämmer i uppfattningen att tillräcklig skyddshänsyn tas till lommen med tillkommande åtaganden, justeras ansökansområdet på sätt att området sydväst om Hemsjön utgår ur ansökansområdet.

En kompletterande inventering har utförts för att bekräfta den tjäderspelplats som har tagits upp i ett flertal yttrande. Utifrån inventeringsresultatet har ansökansområdet justerats och ett område runt tjäderspelplatsen har avsatts som stoppområde. För att minimera störningen under spelperioden kommer större anläggningsarbeten närmare än 200 meter från spelplatsens mittpunkt inte genomföras under tjädernas spelperiod mellan den 15 februari och den 15 juni. Vattenfall kommer också att verka för att de viktigaste delarna av stoppområdet kring spelplatsen skyddas genom ett naturvårdsavtal.

Bolaget har bifogat ett beslut från Länsstyrelsen i Jönköpings län daterat den 23 augusti 2018, dnr 527-6484-2018, gällande tjäderspelplatsen vid fastigheten Passamålen 1:3 i Eksjö kommun och hur artskyddsförordningen efterlevs nära tjäderspelplatsen.

Fladdermöss

Det ansökansområde som efter anpassningar nu är föremål för prövning är fattigt på

sådana habitat som lockar till sig fladdermöss. Risken för påverkan på särskilt känsliga arter är därför liten. Att ha samtliga verk avstängda under vissa givna förutsättningar, vilket stoppreglering innebär, skulle leda till ett betydande produktionsbortfall. Vattenfall motsätter därmed i första hand krav på stoppreglering. Om miljöprövningsdelegationen inte skulle dela denna uppfattning föreslår Vattenfall, i andra hand, att frågan om påverkan på fladdermus istället skjuts upp under en provotid.

Kulturmiljö

Vattenfall har inte något emot länsstyrelsens förslag till justeringar och kommunens uppfattning om att arbetena kommer att stoppas i händelse av fynd bekräftas. Ingrepp i kulturmiljö regleras också genom kulturmiljölagen som Vattenfall naturligtvis kommer att förhålla sig till fullt ut.

Naturmiljö

Ytor kommer att inventeras med expertis i samband med detaljprojekteringen för att säkerställa att inga ingrepp sker i okända naturvärden och att hänsyn tas till skyddsvärda arters naturmiljö.

Ljud och skuggor

Gränsen om maximalt 40 dBA vid bostadshus kommer att kunna innehållas och även vara dimensionerande vid beslut om parkens slutliga layout. Även lågfrekvent ljud 31,5 – 200 Hz inomhus kommer att hållas inom angivna värden. Det kommer att finnas marginaler för att reglera vindkraftverken för såväl skugg- som ljudpåverkan. Eftersom information visat sig ha viss påverkan på hur ljud upplevs kommer Vattenfall att ha riktad information till och dialog med närboende som bedöms kunna beröras av ekvivalenta ljudnivåer över 35 dBA.

Transporter

Vattenfall har genomfört en transportutredning där en preliminär plan för lämpliga transportvägar framgår. Vattenfall kommer i övrigt att följa de krav väglagen ställer. Trafikverkets avståndsregler för samtliga allmänna vägar kommer alltså uppfyllas och det föreligger inte heller någon risk för iskast enligt den formel Trafikverket hänvisar till från Elforsk.

MILJÖPRÖVNINGSDELEGATIONENS BEDÖMNING

Miljökonsekvensbeskrivning

Sökanden har fullgjort de i 6 kap. miljöbalken angivna skyldigheterna att genomföra samråd och att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. Miljöprövningsdelegationen bedömer att den av sökanden ingivna miljökonsekvensbeskrivningen är av sådan beskaffenhet att den kan godkännas.

Tillstyrkan enligt 16 kap. 4 § miljöbalken

En förutsättning för att kunna ge tillstånd till en anläggning för vindkraft är att den kommun där anläggningen avses att uppföras har tillstyrkt det. Kommunfullmäktige i Eksjö kommun har i yttrande som inkom till Länsstyrelsen den 27 april 2018 tillstyrkt ansökan. Miljöprövningsdelegationen konstaterar mot bakgrund av detta att det inte

föreligger något hinder med anledning av 16 kap. 4 § miljöbalken att ge tillstånd till den sökta verksamheten.

Tillåtlighet

Allmänt

Ansökan gäller frågan om tillstånd till en vindkraftsetablering med högst 25 vindkraftverk. Vindkraftverken planeras att bli maximalt 240 meter höga.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att vindkraft är en viktig förnybar energikälla för att uppnå Sveriges målsättningar om förnybar energi. Utbyggnad av vindkraft är ett angeläget allmänt intresse och vindbruk bidrar till att uppnå flera miljökvalitetsmål, bland annat Begränsad klimatpåverkan.

Vid lokaliseringsprövningen ska det enligt 2 kap. 6 § miljöbalken för en verksamhet som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas den plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bestämmelsen har störst betydelse när en verksamhet ännu inte påbörjats eller en anläggning planeras, vilket gäller den nu ansökta verksamheten. Etableringen ska också uppfylla miljöbalkens krav i bland annat hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken.

Verksamheten planeras inte inom område som är av riksintresse för vindbruk eller för något annat intresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken. Ansökansområdet ligger i anslutning till Trangölamyren som är ett område av riksintresse för naturvården. Den norra delen av Trangölamyren som ligger i Östergötlands län är också utpekad som ett Natura 2000-område. Avstånd mellan vindkraftverk och bostäder kommer att vara minst 1 000 meter. Ansökansområdet ligger till stor del inom ett utpekad område för vindkraftparker enligt Eksjö kommuns vindbruksplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Ansökansområdet ligger också delvis inom områden som enligt vindbruksplanen skulle kunna vara möjliga för medelstora anläggningar, dvs anläggningar med högst två verk med totalhöjd upp till 150 meter. Dessa områden är, enligt vindbruksplanen, områden som blir kvar efter att alla olämpliga områden tagits bort. Ansökansområdet berör inte några områden som i vindbruksplanen har angetts vara olämpliga för vindkraftsetablering. Trots att hela ansökansområdet inte ligger inom ett utpekad område för vindkraftparker bedömer Miljöprövningsdelegationen att den ansökta verksamheten kan anses vara förenlig med den för området gällande översiktsplanen. Kommunfullmäktige i Eksjö kommun har också tillstyrkt ansökan.

Ansökansområdet är indelat i vindkraftområden, stoppområden och vindkraftverksfria områden. Sökanden har inte redovisat några exakta placeringar för vindkraftverken utan de enskilda vindkraftverkens placering är flexibel inom vindkraftområden. Vindkraftområdena utgörs av flera större och mindre ytor inom ansökansområdet. I ansökan redovisas två exempellayouter för hur vindkraftverken skulle kunna placeras inom vindkraftområden. Den slutliga placeringen kan dock se annorlunda ut och föreslås i ansökan fastställas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Flexibel placering av vindkraftverk

Mark- och miljööverdomstolen har i flera mål bedömt tillåtligheten för etablering av vindkraft med fri placering av vindkraftverk enligt den så kallade boxmodellen.

I mål nr M 4276-16 (MÖD 2017:27) avslog Mark- och miljööverdomstolen ansökan om tillstånd till etablering av vindkraft vid KølvalLEN. Enligt Mark- och miljööverdomstolen kommer den slutliga placeringen av verken och antalet verk att ha betydelse för vilka störningar som uppstår och i vilken omfattning t.ex. fåglar kommer att påverkas. Av domen framgår vidare att med hänsyn till omfattningen av vindkraftsparken och omgivningens naturvärden ger ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen inte ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma alla de konsekvenser som verksamheten vid olika alternativutformningar kommer att ge upphov till. Det går därför inte att avgöra om verksamhetens lokalisering är lämplig utifrån kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken. Med hänsyn till antalet vindkraftverk och projektområdets storlek kan inte heller vindkraftverkens slutliga lokalisering anses vara ett sådant villkor av mindre betydelse som kan delegeras till tillsynsmyndigheten.

I mål nr M 6419-16 har Mark- och miljööverdomstolen med liknande motivering avslagit en ansökan om tillstånd till vindkraftsetablering Fängsjön-Storsjöhöjden. Av domen framgår bland annat följande. Det ska med stöd av ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen gå att bedöma alla de konsekvenser som verksamheten kan komma att ge upphov till vid olika alternativutformningar, såväl i fråga om ljud- och skuggnivåer som påverkan på mark och vatten samt den totala påverkan på skyddsvärda arter i området. Vid etablering i områden där det finns motstående intressen är detta särskilt viktigt. Ett problem med tillämpningen av en fri placering av vindkraftverken inom ett visst område, är att det vid tillståndsprövningen är svårt att beräkna de enskilda vindkraftverkens påverkan på motstående intressen såsom natur och miljö samt vilka kumulativa effekter verksamheten kommer att få. Den ljud- och skuggningsberäkning som görs i en ansökan, fotomontagen samt övriga bedömningar av påverkan måste utgå från en viss placering för att kunna genomföras. Eftersom vindkraftverkens slutliga placering därefter kan bli en helt annan måste ifrågasättas hur relevanta de gjorda bedömningarna är för denna nya placering. Svaret på detta blir beroende av hur stora avvikelser som ska tillåtas från den placering från vilken beräkningarna har gjorts, den s.k. exempellayouten.

I mål nr M 1802-17 och M 3648-17 har Mark- och miljööverdomstolen accepterat fri placering av vindkraftverk. Överklagandena i dessa mål gällde det motstående intresset rennäringen. Domstolen bedömde i dessa fall att rennäringen inte påverkas av den fria placeringen och att beslutsunderlaget var tillräckligt för att bedöma effekten på rennäringen.

Sökanden har framfört att Mark- och miljööverdomstolens domslut avseende KølvalLEN inte bör hindra att tillstånd meddelas till Bruzaholms vindkraftspark. Miljöprövningsdelegationen bedömer dock att det inte finns tillräckligt tydliga skillnader i förutsättningar för Bruzaholms vindkraftspark jämfört med förutsättningarna som råder i domarna om KølvalLEN respektive Fängsjön-Storsjöhöjden. Ansökansområdet är visserligen mindre och det rör sig om färre verk, och miljökonsekvensbeskrivningen beskriver hela ansökansområdet och inte enbart exempellayouterna när det gäller t ex natur- och kulturmiljöinventeringar, hydrologisk utredning och fågelinventeringar. Sökanden har inte

föreslagit att det ska finnas något villkor som lämnar den slutliga prövningen av verkens och övriga anläggningars placering till tillsynsmyndigheten. Miljöprövningsdelegationen bedömer emellertid att ett eventuellt tillstånd som medger flexibel placering av vindkraftverk sannolikt skulle ha behövt förenats med en delegation till tillsynsmyndigheten att föreskriva de ytterligare villkor som kan behövas för den närmare placeringen av vindkraftverk. I aktuella domar har dock konstaterats att en delegation till tillsynsmyndigheten i denna omfattning är alltför långtgående.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar också att det finns flera motstående intressen för vindkraftpark Bruzaholm. Det finns många enskilda som berörs och som motsätter sig verksamheten. Utförd ljudberäkning för exempellayout A visar att 56 st ljudkänsliga punkter (bostäder för permanent- och fritidsboende) får en ljudnivå mellan 35 – 40 dBA. Av dessa får 13 st en beräknad ljudnivå nära begränsningsvärdet, med en ljudnivå på 39 – 40 dBA. Exempellayout B medför generellt sett lägre ljudnivåer. Beräkning för exempellayout B visar att 18 st ljudkänsliga punkter får ljudnivåer över 35 dBA, och som högst 38 dBA vid två ljudkänsliga punkter. Utformningen av vindkraftparken kan dock bli annorlunda än både layout A och B. Miljöprövningsdelegationen bedömer att de redovisade beräkningarna inte visar den ljudpåverkan som verksamheten kommer att innebära för närboende. Även skuggberäkningar och fotomontage utgår från exempellayouter. Då många människor berörs av vindkraftparken är frågor om buller, skuggor och påverkan på landskapsbilden väsentliga. Det är många enskilda som har lämnat synpunkter om tillståndsansökan och som motsätter sig den planerade verksamheten. I flera yttranden påpekas att det inte går att avgöra hur verksamheten kommer att påverka närboende eftersom vindkraftverkens placering inte har redovisats.

Det finns skyddsvärda arter samt natur- och kulturvärden i och i nära anslutning till ansökansområdet. Närliggande Trangölamyren har höga naturvärden och bland annat spelplats för orre. Inom ansökansområdet finns en större tjäderspelplats och i närliggande Hemsjön finns häckande storlom. Områden med höga natur- eller kulturmiljövärden inom ansökansområdet har avsatts som stoppområden, inom vilka åtgärder inte kommer att vidtas. Stoppområden får endast passeras via särskilt utpekade restriktionspassager. Individuella planer för vilka åtgärder och hänsyn som ska gälla för aktuella restriktionspassager ska tas fram och presenteras vid samråd med tillsynsmyndigheten. Passage av område med viss hydrologisk sårbarhet föreslås i ansökan ske via utpekade hydrologiska hänsynspassager, och om andra passager genom hydrologiskt känsliga område väljs ska hänsyn tas efter samma principer. Miljöprövningsdelegationen anser att det utifrån underlaget i ärendet inte går att bedöma alla de konsekvenser för naturmiljö- och kulturmiljövärde samt hydrologi, som verksamheten vid olika utformningar kan komma att ge upphov till. Miljöprövningsdelegationen bedömer även att den totala påverkan på skyddsvärda arter, så som tjäder och storlom, är svåra att förutse utifrån det underlag som finns i ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att det inte går att avgöra om verksamhetens lokalisering är lämplig utifrån 2 kap. 6 § miljöbalken. Utifrån det underlag som har presenterats går det inte att bedöma vilken slutlig omgivningspåverkan verksamheten kommer att medföra.

Miljöprövningsdelegationen anser att tillräckliga skäl inte kan anses föreligga i aktuellt ärende för att frångå den praxis som fastställts i Mark- och miljööverdomstolens målnr M 4276-16 och M 6419-16. De mål som nämns ovan där Mark- och miljööverdomstolen accepterat fri placering bedöms inte vara tillämplbara i detta fall, då det motstående intresse som var aktuellt i målen enbart rörde rennäringen och inte andra motstående intressen.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att ansökan om tillstånd bör avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Miljöprövningsdelegationens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen i Växjö, se bilaga 1.

Miljöprövningsdelegationens beslut har fattats av Rebecka Djerfsten, ordförande, och Ola Lindén, miljöakkunnig. Länsstyrelsens föredragande har varit miljöskyddshandläggare Karin Fröbom.

Rebecka Djerfsten

Ola Lindén

Bilaga
Hur man överklagar

Kopia till
jonkoping@lansstyrelsen.se
Kommunstyrelsen, Eksjö kommun
Samhällsbyggnadsnämnden, Eksjö kommun
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Trafikverket
Försvarsmakten
Luftfartsverket
registrator@naturvardsverket.se
Havs- och vattenmyndigheten
Angelika Siegel och Gerhard Rothmann, Brokabo skola, 570 34 Bruzaholm
Nätverket Skydda Skogen vid Bruzaholm (kpteglbjaerg@gmail.com)
Peter Stubbe Teglbjaerg (kpteglbjaerg@gmail.com)
Helge Lindell, Bondarp 2, 570 31 Ingatorp
Anne Elisabeth Lendorf (atelier.lendorf@gmail.com)
Adriana och Martin Grubb (grubb702@gmail.com)
David Stubbe Teglbjaerg och Lisbeth Riber (davidlisbeth@privat.dk)

Mattias och Therese Gruselius Frid (theresegruselius@hotmail.com)
 Bengt Ivar Rickard Södergren, Stadsparksgatan 16, 553 13 Jönköping
 Ola Lager, Gunvor Gentschein, Jens Collste Lager, Johanna Eke och Kristian Eke
 (lillabostorp@gmail.com)
 Linnea och Sven Lindgren (rl.lindgren@telia.com)
 Sven Erik Forsell och Britt Forsell Pirozzi, Almbacksgatan 9 bv, 211 54 Malmö
 Tine Teglbjaerg (tineneelriber@gmail.com)
 Ingrid och Rolf Bjugård, Dödringshult 1, 570 34 Bruzaholm
 Anne Pihl Jensen och Jörgen Maltbaek (jmaltbaek@mail.dk)
 Lars Stubbe Teglbjaerg, Reerstrupvej 8, DK3490 Kvistgård, Danmark
 Mildred Jansson, Tulpanvägen 19, 585 64 Linghem
 Lars Teglbjaerg (lars.teglbjaerg@gmail.com)
 Peter Jansson, Tulpanvägen 19, 585 64 Linghem
 Ann-Charlotte Edlund (anncharlotte.edlund@telia.com)
 Barbara Teglbjaerg (barbara.preis@gmail.com)
 Bengt Södergren (bengtsodergren@swipnet.se)
 Karin Lasborg (kpteglbjaerg@gmail.com)
 Angelika Siegel och Gerhard Rothmann, Brokabo skola, 570 34 Bruzaholm
 Jörgen Fransson, Nödjuhult Källås 2, 575 92 Hult
 Micaela Notini, Nödjuhult 1, 575 92 Hult
 Tommy Asp, Nödjuhult Källås 1, 575 92 Hult
 Sten Edlund (sten.edlund@telia.com)
 Göran Magell och Katarina Åhrström, Norra Storgatan 47, 575 32 Eksjö
 Helena Leander och Mikael Sjökvist, Västra Ekås Norrgård 1, 570 34 Bruzaholm
 Sven och Lotta Sjökvist, Dödringshult, 570 34 Bruzaholm
 Lis och Per Buschbeck (perbuschbeck@gmail.com)
 Karin Klintbäck (karin.klintback@prove.se)
 Niels Bruun-Rasmussen, Jungshovedvej 72, DK-4720 Praestö, Danmark
 Kirstine Stubbe Teglbjaerg (kstubbet@hotmail.com)
 Johanne Kristensen (jsteglbjaerg@hotmail.com)
 Anette och Göran Boström (goran.bostrom@telia.com)
 Anders Frid, Masugnsvägen 14, 570 34 Bruzaholm
 Jakob Thomsen (jkbtsn@gmail.com)
 Camilla Stubbe Teglbjaerg (camillastubbe@gmail.com)
 Linda Tønnesen och Brian Buhr (torupdal@gmail.com)
 Sofia Södergren (sofiasodergren@telia.com)
 BirdLife Sverige (daniel.bengtsson@birdlife.se)
 BÅ Fransson (frazze.kba@gmail.com)
 Expeditionen
 Aktförvararen
 Ordf
 Sak
 Handl

Här kan du läsa mer om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter:
www.lansstyrelsen.se/dataskydd

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt. Överklagandet ska dock skickas till Länsstyrelsen. Överklagandet skickas med vanlig post till **Länsstyrelsen Östergötland, 581 86 Linköping** eller med e-post till **ostergotland@lansstyrelsen.se**.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet**. För offentlig part räknas dock treveckorsfristen från den dag då beslutet meddelades. Om överklagandet har kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna i ärendet till mark- och miljödomstolen.

I överklagandet ska du ange vilket beslut som överklagas och hur du vill att beslutet ska ändras. Ange även namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress.

Om du behöver fler upplysningar kan du vända dig till Länsstyrelsen.

Formulär 140 (2018)

